

Familie- og kulturkomiteen på Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Vår ref:
21/00209-14

Saksbehandler:
Hilde Silkoset

Dato:
3. april 2025

Innspill til Dokument 8:121 S (2024-2025) Representantforslag om en 16-årgrense for sosiale medier med krav om innlogging med BankID eller tilsvarende løsninger

Barneombudet er positive til KrF sitt initiativ til å styrke barns beskyttelse på sosiale medier og takker for muligheten til å komme med innspill til representantforslaget.

Våre innspill oppsummert:

- Det må tas utgangspunkt i kunnskap om hva som fremmer god helse og utvikling
- Aldersverifisering må kun være et supplement til andre tiltak
- Innloggingsløsninger må styres av teknologi, ikke av foreldre
- Aldersgrensen må begrunnes
- Myndighetene må innføre DSA og rydde opp i regelverket
- Myndighetene og plattformene selv må ta mer ansvar

Barneombudet har over flere år vært bekymret for de negative sidene ved digitale medier som barn og unge utsettes for, og har lenge arbeidet for at barn skal kunne ferdes trygt på nett. Strategien Rett på nett ble lansert i 2021 og skulle gi en tydelig føring for en overordnet, framtidsrettet, koordinert og helhetlig politikk om trygg digital oppvekst, hvor barn og unge har de samme rettighetene digitalt som ellers i livet. Vi hadde store forventninger til at myndighetene ville vise vilje til et reelt løft for å sikre barn en trygg digital oppvekst. Fire år etter lansering, ser vi fortsatt få konkrete resultater.

Det er på høy tid at arbeidet for en trygg digital oppvekst blir realisert. Etter flere år som prøvekaniner i et digitalt eksperiment, skylder vi barn og unge å vise handlekraft og iverksette konkrete tiltak.

Utgangspunkt i kunnskap om hva som fremmer god helse og utvikling

Forslaget peker på at økning i psykisk uhelse kan settes i sammenheng med utbredt bruk av sosiale medier. Barneombudet ser det som overveiende sannsynlig at bruk av sosiale

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

medier kan gi skadelige utslag på både den fysiske og psykiske helsen, og mener det er god grunn til å ta i bruk føre-var- prinsippet. Selv om forskningen er utydelig på korrelasjon mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse, fins det et solid kunnskapsgrunnlag om hva som fremmer god helse og utvikling hos barn generelt. Så langt kan vi ikke se bevis for at utstrakt bruk av sosiale medier er helsefremmende, snarere tvert imot, at skjermen stjeler av tiden barn kunne brukt på det vi vet er helsefremmende, som fysisk sosialt samspill med andre og aktiviteter.

Aldersverifisering må kun være et supplement til andre tiltak

Aldersverifisering er et inngripende tiltak og det er sentralt å sikre at barn og unges rettigheter ivaretas med en slik løsning. Det må gjøres gode barnets beste-vurderinger og barnas rett til deltagelse, ytringsfrihet og informasjon må vektas opp mot deres rett til beskyttelse og personvern. Vi minner også om at myndigheter og beslutningstagere har plikt til å gjøre barnerettighetsvurderinger når beslutninger tas på vegne av barn og unge.

Å kjenne til brukeres alder er viktig for å kunne tilpasse innhold og å legge inn tiltak for å beskytte særlig de yngste på nettet. Aldersverifisering er utfordrende og noe det jobbes med i en rekke land nå, for å finne fram til teknologi som ivaretar en rekke hensyn samtidig. Barneombudet stiller seg positive til løsning om aldersverifisering og mener Norge sammen med andre land i Norden bør se på løsninger for dette.

Samtidig er dette kun et tiltak som uansett innretning alene vil ha en begrenset effekt for å ivareta trygghet på nett. Andre tiltak som sikrer beskyttelse fra skadelig innhold eller andre negative effekter må fortsatt løses med regulering og ansvarliggjøring av plattformleverandører.

Innloggingsløsninger må styres av teknologi, ikke av foreldre

Barn har rett til deltakelse der sine jevnaldrende er, både analogt og digitalt, og for oss er det viktig at vi får en innloggingsløsning som styres av teknologi, ikke av foreldre. Barns tilgang til BankID avhenger ofte av at foreldrene hjelper til med å bestille den, og at barnet har pass eller nasjonalt ID-kort. Krav til BankID kan videre ramme barn i sårbare livssituasjoner (som for eksempel barn under offentlig omsorg eller barn på flukt), hvis det fører til at man ikke kan være anonym på nett. Det kan gjøre at barn i utsatte situasjoner lar være å søke opp informasjon eller hjelpetjenester. En slik løsning må derfor være basert på annen verifisering enn via foreldre.

Aldersgrensen må begrunnes

Barneombudet støtter en myndighetsbestemt aldersgrense for bruk av sosiale medier, men tar ikke stilling til hva aldersgrensen skal være. Nå foreligger det politiske forslag om både 15 og 16 års aldersgrense, noe som etter vårt syn svekker legitimiteten bak forslagene. Barneombudet har over tid etterlyst en faglig begrunnelse for valg av aldersgrense.

Det er grunn til å tro at en 16 års aldersgrense vil føre til at antall barn under aldersgrensen (og særlig de yngste barna ned i 9-10 års alder som i dag er på sosiale medier), vil reduseres. Men hverken aldersgrenser eller aldersverifisering løser utfordringene knyttet til dagens bruk av sosiale medier alene, og vil i seg selv ikke skape trygge digitale omgivelser. Vi er bekymret for ungdom som er over 16 år, som like fullt møter en digital verden med autoplay, algoritimestyrt, og potensielt skadelig innhold. 16-åringer er også sårbare, noe forslagstillerne selv viser til; *«I 10–19-årsalderen får jenter, i mye større grad enn gutter, forsterket selvbevissthet om sin egen kropp og økt usikkerhet om hvordan de passer inn i sitt sosiale nettverk»*. Ungdom over 16 år har like mye krav på beskyttelse etter barnekonvensjonen som de som er under 16, men en høyere aldersgrense kan tenkes å sende signaler om at plattformene ikke behøver å ta like mye hensyn til at de har mindreårige brukere fordi aldersgrensen tross alt er hevet. Dette kan igjen føre til mindre grad av kontroll med innholdet.

Vi mener også at faglig forankrede nasjonale råd er et viktig tiltak som kan bidra til gode samstemte avgjørelser blant foreldre og andre omsorgsgivere om tidsbegrensninger og tilslutning om overholdelse av aldersgrensen.

Myndighetene må innføre DSA og rydde opp i regelverket

Vel så viktig som å fokusere på aldersgrenser og aldersverifisering, mener vi at myndighetene nå må prioritere å gjennomføre EU-forordningen om digitale tjenester (DSA) i norsk rett. Innføring av DSA-regelverket vil være en stor bidragsyter for at barn får oppfylt sine rettigheter til å ha en trygg digital hverdag, og det er på høy tid at barn i Norge får den samme beskyttelsen digitalt som barna i resten av Europa.

Det er også svært vanskelig å få oversikt over regelverket som omhandler barns digitale liv og hvem som håndhever det, da reglene er spredt på over ti lover og forskrifter. Vi har derfor lenge etterspurt en gjennomgang av regelverket for å få en mer samkjørt og langsiktig tilnærming til arbeidet med en trygg digital oppvekst.

Myndighetene og plattformene selv må ta mer ansvar

Myndighetene og plattformene selv har ansvar for å sørge for at barnets beste er et grunnleggende hensyn ved utvikling av all teknologi som berører barn. Plattformene som det er grunn til å forvente at barn vil gå inn på, bør ikke ha mekanismer som evighetsscrolling, autoplay og algoritimestyrt innhold. Vi vil også understreke at beskyttelse av barn og unge mot skadelig innhold og skadelig design ikke bare er noe myndighetene bør prioritere høyt, det er en plikt myndighetene har etter barnekonvensjonen.

Vi mener det bør utredes en lovregulering av plattformenes ansvar for å fjerne innhold som er ulovlig eller skadelig for barn med tilstrekkelige hjemler og reelle håndhevingsmekanismer, om de ikke oppfyller sine forpliktelser. Tilsynene som håndhever de ulike regelverkene, må få mandat og tilstrekkelige ressurser til å ilegge avskrekkende bøter ved brudd.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Hilde Silkoset
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo